
NYTT OM RUNER

Meldingsblad om runeforskning

Nr. 17

2002 (publ. 2004)

ISSN 0801-3756

Gjenfunne fragmenter av runekorset på Njærheim

I mars 2001 ble fire steinfragmenter av det tapte Njærheim-korset (N223 Njærheim I, Hå kommune, Rogaland) gjenfunnet ved riving av et gammelt våningshus på Njærheim. Eneste tidligere dokumentasjon på dette steinkorset er en tegning og kort beskrivelse utført på oppdrag av biskop Thomas C. Wegner i 1639 og innberettet til Ole Worm (AM 363 fol., s. 23; jf. *Norges innskrifter med de yngre runer* III: 144 ff.). Fragmentene befinner seg nå i Arkeologisk museum i Stavanger (aksesjonsnr. 2001/8).

Alle fragmentene er av en porøs, grå steinsort og måler henholdsvis 79 × 58 × 12 cm (fragment 1), 44 × 27 × 5 cm (fragment 2), 23 × 9,5 × 4 cm (fragment 3) og 11 × 25 × 4,5 cm (fragment 4). Fragment 1 og 2 har runer. Fragment 3 og 4 har ikke runer, og har tilsynelatende ingen kontaktflater med hverandre eller med fragment 1 og 2.

Runene er 26–27 cm høye. Huggsporene er 6–14 mm brede og de dypere sporene er 6–9 mm dype. Runene utgjør to linjer, a og b, der a-linjen, orientert etter leseretningen, ligger over b-linjen. Linjene på fragmentene tilsvarer begynnelsen av de to innskriftslinjene nederst på korset i tegningen fra 1639. På fragment 1 står et kryss og mesteparten av de fire første runene samt øverste del av den femte runen i a-linjen. De øvrige runene og runerestene står på fragment 2. En rammelinje løper mellom de to innskriftslinjene; runestavene i a-linjen går ned til denne.

Fragment 1 og 2

- a) ×kau|:rþ??—
| |
- b) †aft:stainar—

A-linjens rune 2 **a** har avskalling der kvisten løper ut fra staven. Øverst del av rune 5 **r** er tapt, men det er ingen tvil om lesningen. Kun det nedre punktet i det etterfølgende interpunksjonstegnet er bevart, men den lave plasseringen tilsier at det har vært to punkter. Rune 6 **r** er skadet øverst og nederst på staven, men sikker. Øverste del av rune 7 er tapt, men nederste del av en høyt plassert kvist på venstre side av staven er tydelig, runen burde dermed leses som en usikker kortkvist **b** (ᄁ). Etter rune 7 er overflaten skallet av og kun rester av runer er synlige. Første runerest er nederste tredjedel av en stav som står tett inntil rune 7. Etter denne er kun et usikkert spor av en stav nederst ved rammelinen synlig.

Et spor i bruddkanten foran første rune i b-linjen er trolig rest etter korset som vises i begynnelsen av linjen på tegningen fra 1639. Rune 1 **a** har lang, buet kvist som går helt til basis. Kvisten på rune 3 er avsatt noe nedenfor toppen av staven, dog ikke så lavt som på 1639-tegningen, og runen må forstås som **t**. Øverste del av bistaven på rune 10 er tydelig og løper bort til bruddkanten, hvor krumningen kan passe med en **r**-bistav, men det kan ikke avgjøres med sikkerhet om krumningen er hugget.

I hovedsak bekrefter runene på de to fragmentene tegningen i Wegners beretning. Lesningen av a-linjens rune 7 som **b** strider mot Magnus Olsens tolkning av rune 6–(11) som **raisti**. Men da kombinasjonen **rb**- i begynnelsen av et ord er umulig, kan vi anta at øvre kvist på rune 7 er en feilristning. Avstanden mellom rune 7 og den etterfølgende stavresten støtter at denne kan være **i**. Videre er det noe trangt for en **s**-rune mellom rune 8 og den etterfølgende stavresten, som kunne tilsvare 1639-tegningens **t**-rune. Men denne siste stavresten er usikker, og Olsens tolkning av første del av innskriften bør fremdeles regnes som den mest sannsynlige. Runene på fragmentene kan normaliseres og oversettes: a) *Gautr r[eisti]* ..., “Gaut reiste ...”; b) *ept Steinar* ..., “etter Steinar ...”.

K. Jonas Nordby, Runearkivet
UKM, Universitetet i Oslo